

Indúlt Szombaton

BCU Cluj / Central University Library Cluj
B E T S B Ö L.

6. Jan. 1787.

Múllok az idő; újjáulnak az esztendők, edgyik hónap felváltja a' másikat, Hétfőt kiüti a' sarkából Kedd, ezek mind az örökkévalóságba mennek, és minketis ahoz egy lépéssel mindenkor közelebb visznek. Valamint pedig az idő; úgy az azzal járó dolgok is minden nap változnak, és minketis, mindazokkal, valamellyek körülöttünk vagynak; változtatnak. — A' változások Historiáit írónak sokatig ezen 1787-dik esztendő, lássuk hát rövideden ennek kezdetében mik folynak

Turo-

Európában.

A' múlt *Szent István Mártyr* napján, a' F. Ts. és Királyi Udvar a' bévett szokás szerént innepi Gálát tartván, a' F. Monárkha azon 80.000 forintokban készült, mindenfelől Üveg ablakos, vont aranyos, 7. koronás Hintójában, a' Nemes Magyar, és Lengyel F. K. Testörző Vitézek, és sok más fő Méltóságok fergétől kéfértetvén, a' Sz. István Templomában, a' szokott Isteni tiszteleten jelenvölt. — Nem különben az Ujcztendei szokott Udvari gálák, és pompák végben mentenek; de sok előrelátok' értelmé szerént, az ekkor szokásban lévő kéz tsokolások, és más megvénült szokások, csak alig, ha ezen esztendőben utóllók nem vóltak. — Azt hírelik, hogy Koronánk örökösse, *Ferentz főHertzegnek* számára R. Birodalombéli Testörzők ferge állittatnék fel; kik mind A. Belgiumbéli Nemes Ifjakkól fognának állani; melybol ki-tet, szik, hogy ezen főHertzegnek a' R. Birodalombéli koronával leendő megkoronáztatásának ideje sem meszsze van. — A' F. Muzka Tsászárné ezen hónapnak 3-dikán *Kersonésus* felé utnak indútnak lenni tartatik, és egész Hadiereje 6 Táborokban szállva. fegyverben fekszik, mind a' két fulére az előfordúlándó alkalmatosságokra vigyáztván. — A' ma hires Frantzia Hadivezér, *Maillebois* alatt a' Hollandufoknál szolgált jobb Haditisztek, sok Anglus, és más Birodalombéli Vitézek keresik szerentséjeket ezen F. Udvarnál; most van az az idő punktuma, melyben egész Európa ezen F. Udvarra, és a' mi F. Monárkhákra bámúlva tekintet. — A' múlt hónapnak második éjczakáján indútki Bétsből a' Lengyel Testörzők fergéből két Kurirkik Lembergben egy mástól elválván, az edgyi Pétervárába, a' másik a' F. Tsászárnak a' *Kersonésusi* b

ban szállást készíteni méne: mindenfelől megvagynak a' Felféges készületek, a' következendő idő téfzen az elindulásnak órájáról bizonyosokká. — A' F. Pruszus Király, a' megbóldogúlt Fridriknek minden kézírásait, Kints Táros Tanácsos, és a' közönséges építésre vigyázó fő Igazgató *Vollner* Úrnak ajándékozta, noha a' Konyvárosok nagyon forgolódtak, hogy 10 ezer Talléért kezekhez kerithessék. Az említett Tanácsos Ur már most ezeknek világra való botsáttatófokon munkálkodik, és olly nagy számmal szándékozik kinyomtattatni, hogy tsak az egy Angliába 60 ezer darab nyomtatást küldhessen belolle. Ezekből fogjuk még azt tokéletesen megesmérni hólta után, kit életében igen kevesen esmértünk. — Angliából tudósítatunk, hogy az Amerikai ujj Közönségestársaság Követje *Adám*, nem régiben a' Kantenburi Érseknek 3. Amerikai Pápokát mutatabé, hogy azokat Amerikai Püspokoknak szentelnéfel, 's megis nyerte a' maga kívánfágát; mert az edgyik *White* Ur *Penzilvániában*; a' másik: *Provoszt* Ur *NáYorkában*; és a' hamadik *Griffit* Ur *Virginiában* Püspokokké szenteltetének; és így bétellyesedék az, a' mit addig, míg az Európai hatalom alatt valának, a' mi Püspokjaink fokszori próbájok utánis elnem érhetének. Igaz, hogy ezen 3 Amerikai Püspokoknak nem leszzen olly fok ezernyi jövedelmek; nem lesz még Diécésissek, és synodusit nem fognak tartani; de ki tudja, mi lesz még idővel belöllok. — A' Presbiterianismusi lélek így tsuszabé Amerikába.

A' Hollándiai Közönséges - társaságnak némely Tartományi Atyafiságos tsendességet kívánó karokkal egy mást öszve öselvén, Követeket küldöttének nem régiben Párisba, hogy a' Helytartó Hertzeggel való békeflég helyre állittassék. Ha minden Tartomán-

nyai

nyai ezen társaságnak egyenlő akarattal és értelemmel tselekednék ezt, még talám elkerülhetnék a' izámokra szinultig tölt keferü pohárnak megitalát; de némelly Tartományokban mégfem szüntmeg a' belső zenebona. Az Ultrajektomi hazafiaknak is kezd Hazájok' s szabadságok' mellett való forroságok ofzlani: mert láttyák, hogy az Erfzények laposodik, és naponként fzegényednek. A' segítőfégekre ment és városflokban kvártélyozó szövetséges vagy inkább pártos sereg, minden héten 15 ezer forintjokat emészti-meg, a' honnan már 200 ezer forint adósságba kénytelenítették yerni magokat; de ezzel a' segítő sereg meg nem elégedvén, oly embertelenül és kártékonyúl viseli magát, hogy a' városiak már házaikba befogadni sem akarják; főt a' városiaknak egy része, a' H. Fejedelemhez egy Instanziátis készített, hogy őket azon ofortól szabadittsameg; de a' Levél az ellenkezőknek kezébe kerülvén, a' Fejedelemhez nemhathatott. Tlakugyan mindenfelől jó szelek fujnak a' Fejedelemnek, nagy a' reménység, hogy sokat megenged a' Hollandusoknak, hogy rajtok tellyes szabadsággal pralkodhasson. — Olofz országból irják, hogy a' múlt hónapnak elején következő parantsolatot vettének vala Bétsből Májlámban a' nagyobb Igazgatók: Mig a' F. Fo — *Hertzeg Ferdinánd* haza nem érkezik, sem az Ekklésiari, sem a' Polgári dolgokban semmi nevezetes mozdulás ne eslék; mivel ujj rendeléseket vífzen Bétsből magával. — Bukóvinának *Tsernovitz* nevü fő Városlából irják, hogy a' múlt hónapnak I napján Bukóvina a' Hadiigazgatás alól felszabadúlván. *Enzenberg* Generális Ur által a' Lembergi kormányozó-szék Préfessiénék Gróf *Brigidó* Urnak jelenlétében a' Bukóvinai F. Királyi Biztos *Böck* Urnak által adáttaték; ki ennekutánna a' Lembergi Kormá-

nyozó széknek vigyázása alatt lészen. — A' Bukóvianában előzolt Katonaság' főbb Vezérjévé tétetett *Matyer Ur.*

A Muszka Birodalomnak Népeffége. — Ezen 35 kormányozó székek alatt fekvő Birodalomban Kereskedők, városi Pölgárok vagynak 344 ezer 91, szerkesek 37 ezer 712, Parasztok 11 milliion 232 ezer 209, adófizetők 11 milliion 614 ezer 11, és ugyanennyi Afzszonyok, és így mindössze: 23 milliion, 228 ezer 22, kivévén 1). A'z ot nagy Hellytartószékeket 2). A'vizen és szárazon való hadi erőt, az ő Feleségeikkel és gyermekeikkel egyetemben, mely két utólsóknak száma, 70 ezerre mégyen. 3) A' Férfji és afzszonyi Nemben való Nemelléget. 4) A' Papi rendet. 5) A' Tsászári udvarhoz tartozó Tifztek és udvari szölgákat, az oskolai Tanítókat, a' Tanáts' és Törvény-székek' ügyeit forgatókat, minden hozzájuk tartozókkal egyetemben. 7) *Kamtsatán* tól *Ásiának* leg utólsó részén lakókat, kik nem régen hajtották fejeiket a' *Maszka Tsászári* páltza alá. 8) Az *Ásia* és *Ámérika* között lévő Szigeteknek Lakófajait, kik fejeknek a' *Muszka Tsászárnét* esmérük lenni. — E'szerént az egéizsz Birodalomban leg alabbis kell 27 milliion Léleknek lenni. — Egy *Muszka* nagy hadihajó, melyen 74 ágyúk völtanak, *Balaciá-vánul* a' Tengernek szerentsétlen prédája leve, és csak a' benne völt emberek ragadhatták ki életeket a' veszedelemből.

Elegyes Tudófitások.

Erdélyben Szebenben az ujjanon épült *Helv. Vallásnak Temploma*, a' közelebb múlt Novembernek 26 dik napján nyittatvánmeg legelőbb a' közönséges Is-ténitizteletre, *N. Enyedi* Professzor *TT. Szabó*, és

helyben lévő Prédikátor T. T. Benkő Ferentz Urak által tett két Prédikátziokkal felszentelteték. — Az elnyomorodott szegények eránt való szorgalmatossággal itten Szebenbenis kezdett virágozni; és a' múlt hónapokban két nagy hivatalbéli fő Személyek állanak vala minden Vallásfiak' Temploma küszöbében, az alamisnának beszédésére. — Bétsben a' F. Monárkha már a' szegények' forrást annyira vitte, hogy a' ki itten valóságos Koldus, és elnyomorodott szegény; annak tisztelléges élelme vagyon, az úgy nevezett *Szegények Tárjából*; a' munkát koldulásal kerülő Emberfeprejenek pedig sem koldúlni, sem valakinek ezeknek alamisnálkodni nem szabad. Ezek azért a' városon kívül szegletekben huzzákmeg mogokat, és ott lopva — lopnak — vagymondom koldúlnak, éstvénként pedig a' közönléges Kávés, seres, és más házakat fel-járván titkon, ezer ember közzülis kinézik, mellyik idegen, és tsak azt támadják meg; mert az ide való nép az illyetén Heréket jól ésmérvén, nem szokott azoknak alamisnálkodni. A' kedvetlen tekintet a' vénfégg, és a' hosszszas szolgálat miatt, a' közönléges aszfzonyi szolgálatból kiefett Fejérnépek mit tselekefsznek itten? ezek jól tudják, hogy ha koldulnakis lopva, az alamisna helyett mindenektől munkára igazittatnak; azért többnyire ölekbén tartják a' feleletet; más szegény, de munkás aszfzonytól 20 krajtzáron kifogadnak egy kis olben hordozható ártatlan gyereket, és ezzel koldúlnak. Lám a' tsalárdság' eszközevé hogy léfszen az ártatlan, és az alamisna hogy válik lopott dologgá! — A' dőlgtatlan, azonban egésszéges gyomrú fokafág, hová értem a' Tzigányokat, Sidókat, és fok — másokat, akármelley Orizágnakis emélsztó Heréi.

Szathmár Vármegyéből vészszük a' tudósítást, hogy Máramarosban még sem szüntmeg a' drágaság; 5 - 6 forint egy kobol Törökbúza, *Tengeri*; melyre nézve az elorenéző F. Monárkha a' pálinka főzést keményen megültotta, a' honnan a' pálinkát főző Sidók itten kántelenittetnek már most borfeprőből, vagy — egyébből főzni a' pálinkát.

Mitsoda? hát meghólt? — ugyan bizonyosan meghólt? Némelyek, kik a' Bétfi titkok' forrásának folyamatyaihoz közelebb férkezhetnek, bizonyosan erőfitik, hogy ezen folyó hónapnak 3 dik napjára virradólag érkezék hirtelen egy rendkívül való posta, mely napkeletrol azt a' hírehozá, hogy *Abdulhamet* vagy *IV-dik Achmet* a' Török Tsászar, a' Káron hajóján Elyfiumra, a' Mahumed' kebelébe által szállíták. vagy — meghólt. Ha meghólt; meg van egészsz kivánságok a' Törököknek, kik az ő előbbeni Nagy Uroknak tsendes és békesléges indulatait fok motskos szókkal kesergették, nem gondolván azt meg, hogy ha egy tüzes és vérszopó Töröknek kezében lett volna a' Tsászári páltza, alig ha eddig többet nem nyirdestek volna el Birodalmok' széleiből; mivel annak belső zenebonás egyenetlensége és erőtelen gyengesége, nem hogy reménységet nyujthatna az ő fegyvereiknek; hanem magok' nyakára vonandó veszedelemmel fenyegetheti. Minekis fog a' sérvéses ember kövágáshoz. - Születtetett volt *Abdulhamet* 1725-ben, Tsászárrá lett 1774 ben Januáriusnak 21-dik napján. — Bruszfelbol írják, hogy a' Pápa' Nuntziussa a' Hollándiai Közönséges-társaságot nem régiben arra kérte legyen, hogy engedné meg neki, hogy az ügy nevezett *Bonæspez* (Jóreménység) hegyére küldheszen egy Térítő Papot, Hollándus fiat; de a' Közönségestársaság meg nem engedte — Ugyan Bruszfelből értyük', hogy A. Belgium-

giumban minden Kerületbéli Kapitányok letétettek hivataljokból; az egész igazgatás' módja uj j talpra állítatik, és hogy A. Belgium Bavariával feltséréltetik. Egy Bétsi Piáristának az Oesztendő végén az ötödik elméjében, hogy egy Kenyérsütőnek 13 esztendőse Leánykáját a' maga Czélájában gyóntatná meg. Bészóllittya azért ide a' Leánykat, és a' megvallott bűnökért ezt adja Penitentiául, hogy vetkezzék mezzittelen, hogy verjemeg: mit tud tenni a' Leány, megselekszi, és kiálja a' verést; de midőn a' Minórita többreis szabadságot kívántvólna venni magának, sikoltozni kezd, bégyülnek a' Lármára a' több Tárfasághéli Papok, és a' dolog világosságra jövé, a' Minórita Klastromi fogságban száraz kenyeren esz vizen tartatik — ezt a' Bétsi német újságból szórúl szóra fordítám. — Ugyan a' német Levelekben olvastatik, hogy az Austriaival egygyesult Tseh Kantzellária, az Erdélyivel egygyesult Magyar Kantzelláriával fog egygyesulni, az *Erfőbet* Hertzeg Kisafszony' *Vürtenbergi* Hertzeg *Fridrik* nevű édes Attyának Kormányozása alatt.

A' Római szentsegés Udvarnak annyira meg fogyatkozott költő pénze, hogy a' napokban egy kereskedőtől 800 ezer forintokat kéntelenített adósságban felvenni, fizetvén minden esztendőre százától 4. forintokat Interestben. — Olosz Országban a' Theologusok között kétség támadott, ha vallyon a' *Kristus húszívének* rendelt Innepet, a' *hús szívneké*, vagy pedig a' *Kristusnak*, az emberi nemzetnek boldogságáért fzeretettel égő szívének kelljen szentelni?